

Universal Declaration of Human Rights - Kabardian

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the UDHR in Unicode project, <http://www.unicode.org/udhr>.

Цыху Хуэфацэхэм Теухуа Дунейнсо Джэпсалтэ

Дунейнсо кэрал зэгухэныгтэм и зэхуэсу 1948 гтэм дыгтэггэзэм и 10-м шыдам ктыицацтац 217 А (III) зи бжыгтэ унафэмкІа.

Дунейнсо Кэрал Зэгухэныгтэм (ДКЗ) и Зэхуэсым егтэлур;

Дунейнсо цыхугтэм ктыиубыдэ дэтхэнэ зы цыхури зэгухэныгтэри;

мы джэпсалтэр сытым цыгтуи я нэгум цлагтэтурэ мыбы ктыицыхэц цыху хуэфацэхэмрэ хуитыныгтэхэмрэ я нІа зэрыврагтэтым, хуацІ лтытэныгтэм егтэджэныгтэ-гтэсэнныгтэ гтүэгукІа зрагтэужьыну;

хэгтэгу кІуэцІхэми дунейнсоми кІуэхукІа нэхри зыцызужь амалхэр зыхуагтэцхэпэурэ мы зэгухэныгтэшхуэм хэт кэралхэм езым я лтэпкэхэри, я унафэм цлагтэ нэгтүэцІ кэралхэм я лтэпкэхэри ктыизэцІубыдэу, дунейнсом и дэнэ цІыпІи мы цыху хуэфацэхэмрэ хуитыныгтэхэмрэ лтэцу цызрагтэкІуэным, ктыицацтэным, цлагтэзэцІэным хуцІэктунхэу,

цыху хуэфацэхэм теухуауэ жылагтүэхэми лтэпкэхэми я зэхуэдэ идеал цанхтэхэр ктэзыгтэув мы дунейнсо джэпсалтэр.

1-нэ пычыгтүэ

Цыху псори цхэхуити, я цыхымырэ я хуэфацэхэмрэкІа зэхуэдэу кталхур. Актылрэ зэхэцІыкІ гтүазэрэ Іацц, зыр зым зэктүэи зэхэцІа яку дэлтэу зэхуицтыи хуейхэц.

2-нэ пычыгтүэ

Дэтхэнэ зы цыхури зэхуэдэу хуитиц мы джэпсалтэм хэт цыху хуэфацэхэмрэ хуитыныгтэхэмрэ зыхуигтэцхэпэну, зыцыц расэм, и фэм, цыхубз-цыхухтуу зэрыцтыым, и бзэм, шыгэ диным, политичнэ е нэгтүэцІ епІыкІау шэм, лтэпктыу е цыху гуиу ктызыхэкІам, мылткуу шэм, ктыицалтхуа-ктыздалтхуам емылтытауэ зэхэгтэжыишэу, хуэгтэкІуэтэныгтэнишэу.

КтынэмышІауэ, кэрал цхэхуити, нэгтүэцІыи и унафэ цІэти, цхэхуитыжыгтэ (автономие) зимыи, нэгтүэцІу зы цхэхуитыныгтэ лтэхтэ зытелты, сыт хуэдэрей кэралым и цыхуу цытми дэтхэнэ зы цыхум зэхэгтэжыгтэ хуацІ хтунуктыым зыцыц кэралым и политичнэ е юридическэ системэ е дунейнсо кэралхэм я зэхуакум цІа статусым ктыхэкІыу.

3-нэ пычыгтүэ

Псэуныр, цхэхуитыныр, шынагтүэнишагтэр хэти и хуэфацэц.

4-нэ пычыгтүэ

Хэти пцылІыу пІытэ е пцылІыпІа ибгтэ хтунуктыым, сыт хуэдэ цІыкІауи пцылІыгтэр, пцылІ цэн-ктэцэхуныр зыми хуэбдэ мыхтуну ктүэдыц.

5-нэ пычыгтүэ

Хэти лэацыгээ епхэллэ хуунуктым, залымыгээклэ, цыхуугэм къемызэггү е и напэр зыггэу.гышн хуэдэклэ үдээкелү, анхуудэ тезьүр теплгхэ хуунуктым.

6-нэ нычыгзүэ

Хэти хуэфаццэц дэнэ цфыпйи цфыхуу, юридическэ лицоуэ кыицалытэну.

7-нэ нычыгзүэ

Дэтхэнэ зы цыхури кээрал хабзэм и пацхьэ цызэхуэдэц икИи кээрал хабзэм кьэхтумэныгтэхэр зэхэгтэжынышюу, я зэхуэдэу зыхуагтэцхьэпэну хуитиц, зэхэгтэжынышюу, зэхуэдэу хуэфациц мы джэпсалтэм кьемызэгтэ, зэхэгтэж зыхэлтэ луэхуцлафэхэмц, апухэдэ луэхуцлафэм сьит хуэдэуи тегтэгуишхуэнми кьыщахтумэну.

8-нэ нычыгзүэ

Дэтхэнэ зы цыхум хуитыныгтэ илэц хабзэ нэхтыицхэм е кээрал хабзэм кбыринэс цыху хууфацэхэр зыкбута ЛуэхуцIафэ кбыцыхтукIэ хуитыныгтэ зилэ хеяцIэхэм зыхуигтээзну, зыкбригтэхтумэну.

9-нэ нычыгзүэ

Дэтхэнэ зы цыхури лажьэ имылау яубыд, ягъэтиыс е егъэзыгъэклэ нэгъуэщI цыплэ яху хъунукъым.

10-нэ нычыгзуг

Дэтхэнэ зы цыхуми хуитыныгтээ шэц и хуэфашээр, и хуитыныгтээр шаубзыхуклэ икли езым зы лажьэ кзыцытрагхэклэ зыми флэмылык, зыми и унафэм цлэмыт, имытелхьэ хеяцлэ цхьэхуит нсэхуитыр захуагтэклэ икли нахууэ и гүэхум цригтэллэынү хуешү.

11-нэ нычыгзүэ

1. Зы лажьэ/цIапхэджэагъэ зытралъхъэ дэтхэнэ зы цIыхури зиухишэбьн зыхуэныкъуэну шынагъуэнишагъэхэр зыцигъуэтыну хеицIэгъу нахуэм и кIэхуы, къэрал хабзэм тету ягъэкъуанишэхункIэ хейуэ къалътэр, мыхеицIэ кърапIыркъым.

2. Хэти ягъэкъуанишэ хъунукъым, цыццэм цыгъуэ къэрал хабзэкIэ е Дунейпсо хабзэкIэ цIэнхъэджагъуэ ямыбжа зы Iуэху зэриццэм е цыIанхъуэ къащыхъуэ зэрымьццэм цхъэкIэ. Хэти цыIанхъэджагъуэ цыццэм цыгъуэ хуэгъуэуу цыта тезырым нэхъыбэ тралъхъэ хъунукъым.

12-нэ нычыгзүэ

Дэтхэнэ зы цыхум и гшацлэ унейм, и унагтуэм, и унэм е зэрызэрышлэ шлыклэхэм шхэусыгтуэнишэу зыри ктыхээзэрыхь хунуктым, и напэм, и цлэм ктөлүсэ Хэти хуитыныгтэ шлэц мынхуэдэ ктыхээзэрыхьныгтэхэм ктэрал хабзэклэ зыкыцыригтэхтүмэнү.

13-нэ нычыгзүэ

1. Дэтхэнэ зы цыхум хуитыныгээ шэц дэтхэнэ зы кээралш и цыналгэм цхьэхуиту цызеклуэну, цытсэуну.

2. Дэтхэнэ зы цыхум хуштыныгтэ илэц езы и кэралри хэту дэтхэнэ зы кэралым илэхзуклыну икли илэришлэу нигтээжэну.

14-нэ нычылгчүэ

1. Дэтхэнэ зы цыхум хуитыныгтэ илэц зальмыгтэ/лей ктыцрахым и цхьэр нэгтүэц/ кэрал иригтэзыну, цхьэгтэзныгтэ амалхэр зыхуигтэцхьэнэу.

2. Ауэ пэжыпэу политичнэу цымыт цлэхтэджагтэхэм е Дунейпсо кэрал зэгухьам и мурад, и бзыпхтэ ктэмызэгтэ лүэхуцлафэхэм ктыхэк/ дауэдапцэхэм цыгтэуэ мы хуитыныгтэр зыхуэбгтэцхьэнэ хтунуктэмы.

15-нэ пычыгтэуэ

1. Дэтхэнэ зы цыхум хуитыныгтэ илэц зы кэралым и цыхуу цытыну.

2. Дэтхэнэ зы цыхур зицыхуу цыт кэралым цхьэусыгтүэнцэу хэбгтэк/ е нэгтүэц/ кэралым и цыхуу хтуну илэ хуитыныгтэм хэбгтэн хтунуктэмы.

16-нэ пычыгтэуэ

1. Зи ныбжэ ириктуа дэтхэнэ зы цыхухтуми цыхубзм хуитыныгтэ илэц ктызыхэк/а лтэпктэмы, зи цыхуу цыт кэралым е дину шыгтэмы ктыхэк/ пэрыүэгтэ ктыхуэмыуу, хуиту ктышэнэу, дэк/уэнэу, унагтэуэ цухуэнэу.

2. Зэрышэн-зэдэк/уэным теуха зээгтэныгтэр (нэчыхьыр), зэрышэнэу-зэдэк/уэнэхэм езым я цхьэхуитыныгтэ пэжрэ я флэф/ныгтэ иктурэк/а яухуэр.

3. Унагтэуэр, жылагтэуэ-лтэпкэ псэук/эм и лтэбжэ нэхтыцхьэци, жылэм хуитыныгтэ ктыхтумэр.

17-нэ пычыгтэуэ

1. Дэтхэнэ зы цыхум хуитыныгтэ илэц езым и унейуэ е нэгтүэц/хэр илэхьэгтэуэ мылтку зригтэлэну.

2. Дэтхэнэ зы цыхур цхьэусыгтүэнцэу и мылтку пэлэц/а е лтэмылэсыф/ пцфы хтунуктэмы.

18-нэ пычыгтэуэ

Дэтхэнэ зы цыхум гупсысэ, зэхаш/а ик/и дин хуитыныгтэ илэц. Мы хуитыныгтэм ктызэц/еубыдэр и зактуу е гупу, нахуу е унейуэ (цэхуу) и тхьэхуэлүэрыц/лэнхэр, и динк/а цлэхтэхэр нэрылгэгтэуэ яригтэлэц/эн, игтэзэц/лэн хуитыныгтэри.

19-нэ пычыгтэуэ

Дэтхэнэ зы цыхум хуитыныгтэ илэц зэрыхуейуэ гупсысэну, и гупсысэхэр ктыфүэтэну. Мы хуитыныгтэм хэтиц цыхур и гупсысэхэм ктыхэк/к/а зымы ктымыгтэгүмэц/лэну, кэралыгтэуэ гтунанк/тэхэм емьлгытауэ цлэныгтэхэр, гупсысэхэр сыт хуэдэрей гтүэгук/и ктэхутэн-ктыпцытэн, зылэрыгтэхьэн хуитыныгтэри.

20-нэ пычыгтэуэ

1. Хэти хуитыныгтэ илэц /эцэнцэу, зауэ-банэнцэу зэхуэсыну, хасэ цухуэнэу, ухуа хасэм хыхьэнэу.

2. Хэти зы хасэ хыхьэнэу ебгтэз хтунуктэмы.

21-нэ пычыгтэуэ

1. Дэтхэнэ зы цыхум хуитыныгтэ илэц занц/ау езым е хуиту ктыхиха и лык/уэхэм я /эк/а кэралым и зэгтэк/уэн лүэхуэхэм хыхьэнэу, хэлэбэнэу.

2. Дэтхэнэ зы цыхум хуитыныгтэ илэц и кэралым цыхубэм ктыхуэзригтэлэц/а амалхэр зэхэгтэжышэнэу, псом хуэдэу зыхуигтэцхьэнэу.

3. Хьыкумэт Іщхьэтетныгъэм и лъабжъэр къэралым и цыыхубэм и фІаигъуэныгъэриц. А фІаигъуэныгъэр утыку къоухьэр цъху цыкІэм тет хэхыныгъэ хуит захуэху е цыыхухэм я фІаигъуэныгъэхэр цхьэхуит-псэхуиты къызэрагъэлгъэгъуэфыну гъэпса нэгъуэцІ цыкІэху, зи ныбжъ ирикъуа цыыху псоми яхузэІухауэ, я ІәІтхэм и зэхуэдэ гуацІә яІәуэ, пІалгъэ гъэнәхуакІә къытрагъэзэжхэмкІә.

22-нә пычыгъуэ

Цыыхубә жылагъуэм зэрыщыщым елгытауэ дэтхэнә зы цыыхум хуэфациц социалнә къэхтумэныгъэ. Къэрал гуацІәкІә е къэралыгъуэхэм я зэдәІныкъуныгъэкІә икІи дэтхэнә зы къэралым езым и гъэпсыкІәмрә и амалхәмрә елгытауэ дэтхэнә зы цыыхум хуитыныгъэ илэц и напэрә и цыыхугъэрәкІә тыныш зэрыцуужьыну экономикә, социалнә икІи цІәнхабзә ІуэхукІә зыхуэныкъуэну амалхәр ирагъэгъуэтыну.

23-нә пычыгъуэ

1. Дэтхэнә зы цыыхум хуитыныгъэ илэц ләжъәнү, и Іуэхур хуиты къыхыхыну, захуагъэкІә икІи хуэфІ амалхәмкІә ләжъәнү икІи Іуэхуниагъэм къыщыхтумәнү.
2. Дэтхэнә зы цыыхум хуитыныгъэ илэц зэхэгъэжъынишәу зэхуэдә Іуэху папицІә зэхуэдә ләжъапицІә къратыну.
3. Дэтхэнә зы цыыхум хуитыныгъэ илэц езыри и унагъуэри цыыхум хуэфациц псәукІә иләу зыгъэпсәун, цыхуейм деж зылгъыдсыфыну социалнә хтумэныгъэхәмкІә цІәгъэбыдауэ зы псәукІә амал къезытын зы ләжъапицІә хуэфІ къыІәрыхәнү.
4. Дэтхэнә зы цыыхум хуитыныгъэ илэц езым и фІагъэ папицІә хасә (профсоюз, сендикә) зәхишәнү, апхуэдә зэхәшам хыхәнү, хәтыну.

24-нә пычыгъуэ

Дэтхэнә зы цыыхум хуитыныгъэ илэц зигъэпсәхуны, и нәгу зригъэужьыну, псом хуәмыдәу и ләжъэгъуэ пІалгъэр цыыху хуэфациц щапхтэм иту къыхуагъэпсыну, пІалгъэ гъэнәхуакІә и ләжъапицІәри къратурә гъэпсәхуакІәу дәкІыну.

25-нә пычыгъуэ

1. Дэтхэнә зы цыыхум хуитыныгъэ илэц езыри и унагъуэри узынишән, тхгъэгъуэ хуэфациц иләу псәун папицІә шхыныгъуэ, фациц, унә икІи медицинскә дәІныкъуныгъэ игъуэтыну. Хәти хуитыныгъэ илэц, Іуэхуниагъэ, сымаджагъэ, хукъуагъэ, лыгъуабагъэ, фызабагъэ, жьыгъэ икІи езым имыІәцІагъэ Іуэхугъуэхәм къыхәкІә амалыниагъэ, тхәмыщкІагъэ къылысыу щытмә къыщыхтумәнү, кърагъэлыну.
2. Анәхәмрә сабийхәмрә хуитыныгъэ яІәц хәхәуэ къыкІәлгыпІыныхәу, къыдәІныкъунхәу. Зэрышә зәІ-зәфыз и бынуи зәмыщхәгъусәхәм къалгъуауи цыррет, сабий псоми я зэхуэдәу, зэхэгъэжъынишәу хуагъэщхәпәр а зы социалнә къэхтумэныгъэ амалхәр.

26-нә пычыгъуэ

1. Дэтхэнә зы цыыхур хуиты гъэсэныгъэ зэригъэгъуэтыну. Гъэсэныгъэр, нәхтә мацІә дыдәу къапицтәмә икІи лъабжъэ гъэсэныгъэр ахъишәнишәц. ПәцІәдзә гъэсэныгъэр зумыгъәІәнкІә амал зымыІәу егъэзыгъуэц. Техникә икІи ІәцІагъэ гъэсэныгъэр хәти хузәІухагъәнүц. Ипицә гъэсэныгъэр зэхэгъэжъынишәу хәти хузәІухауэ щытын хуейц езым и сәнауи (талант) елгытауэ.
2. Гъэсэныгъэр цыыхум и цыыхугъэм икъуу зригъэужьыным хуэфІыу гъэпсауэ икІи цыыху хуэфацицхәмрә хуитыныгъэ нәхъыщхәхәмрә хуацІә цыыхьыр, лгытэныгъэр игъәлгъыным, цІигъэбыдәным хуәунәтІауэ щытын хуейц. Гъэсэныгъэм цыыхухәр хуцІигъэкъун хуейц расә псоми, лгәпкә псоми, дин гун псоми я зәхуакум гылгытә, зәгурыІуэ, зәхуэфІныгъэ, зәныбжъэгъугъэ дәІгыну икІи мамырныгъэр къыхтумән папицІә Дунейнсо Къэрал Зәгухәныгъэм иригъәкІуәкІә ләжъыгъэм зригъэужьыу щытын хуейц.

3. Сабийхэм ирагъэгъуэтыну гъэсэныгъэр зыхуэдэнур къыхэзыхыну хуитыр, нсом япэрауэ и анэ-адэриц.

27-нэ пычыгъуэ

1. Хэти хуитыныгъэ илэц цыхухбэм и цлэнхабзэ гъащлэм хуиту ныхыхбэну, гъуазджэр зыхуигъэщхьэпэну, цлэныгъэ зыужьыныгъэм хэтыну икӀи ар зыхуигъэщхьэпэну.

2. Хэти хуитыныгъэ илэц езым кыгъэщлэ цлэныгъэ, жьабзэ (литературэ), гъуазджэ лэцлэгъэхэм мылӀкуу, пиӀуэ, щлыхуэ къыпӀкӀуэу хъуар къыхуахъумэну.

28-нэ пычыгъуэ

Хэти хуэфащэц мы джэпсалтэм къыщыхэц цыху хуэфащэхэмрэ хуитыныгъэхэмрэ щэгъэзэцлэфыну зы социалнэ икӀи дунейпсо гъэпсыкӀэ системэ щыӀэну.

29-нэ пычыгъуэ

1. Хэти езым и цыхухгъэм хуиту икӀи икӀуу зригъэужьыну амал къезыт цыхухбэ жьылагъуэми къэралми хуицлэжьыпхэ пиӀэрылӀхэр илэц.

2. Хэти и хуэфащэхэр зыщыхуигъэщхьэпӀкӀэ икӀи и хуитыныгъэхэр цызэрихьӀкӀэ, нэгъуэцлэхэм я хуэфащэхэмрэ я хуитыныгъэхэмрэ хуэгъэпэжьып, абыхэм щлыхь, лъытэныгъэ къыхуегъэщлэ икӀи демократицэскэ жьылагъуэм зэдацитэ цлэнхабзэр (этикэр), жьылагъуэ гъэпсыкӀэр, цыӀкӀэр егъэфӀкӀуэным и амалхэр къэхъума хъун папцлэ хэхауэ къэрал хабзӀкӀэ гъэнэхуа гъунапкӀэхэм епхауэ щытц.

3. Дауи иррехъу, мы цыху хуэфащэхэмрэ хуитыныгъэхэмрэ зыхуэбгъэщхьэпэ, зепхэ хъунукъым Дунейпсо Къэрал Зэгухам и гурьлӀ-гурьщлэхэмрэ и бзыпхэхэмрэ (принципхэмрэ) къемызэгъыу.

30-нэ пычыгъуэ

Мы джэпсалтэм къыхуубыдэ дэтхэнэ зы хабзэ гъэувар зыгурьбгъаӀуэ хъунукъым мыбы къыщыӀуэтыкӀа хабзэ гъэувахэм щыц гуэр илэтыну, цукъуэну дэтхэнэ зы къэрал, гуи, нэрыбги хуитыныгъэ ирит хуэдэу.